קיצור שלחן ערוך — באיזה אפן מתר לתת קודם שבת מלאכה לאינו יהודי ולהשאיל ולהשכיר לו כלים

אָסוּר לְהַנִּיחַ לְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶת יִשְׂרָאֵל בַּשַּׁבָּת, וּסְמָכוּהוּ עַל הַפָּסוּק, כָּל מְלָאכָה לֹא יֵעָשֶׂה, דְּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי. וְאִם מוֹסֵר לְאֵינוֹ יְהוּדִי אֶת הַמְּלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי עוֹשֶׂה בְּשַׁבָּת, מֻתָּר. אֲבָל רַק בְּאֵלּוּ הָאֻפָנִים: (א) שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי יִקַּח אֶת הַחֵפֶץ מִבֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל קֹדֶם הַשַּׁבָּת וְלֹא בְּשַׁבָּת.

שֶׁיִּקְצֹץ לְאֵינוֹ יְהוּדִי שְׂכָרוֹ, שֶׁאָז הוּא עוֹשֶׂה אֶת הַמְּלָאכָה בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ, שֶׁיְּקַבֵּל שְׂכָרוֹ. וְלָכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְשָׂרֵת אֵינוֹ יְהוּדִי לִזְמַן יָדוּעַ, אָסוּר לְהַנִּיחַ לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהַמְּלָאכָה הִיא רַק לְתוֹעֶלֶת הַיִּשְׂרָאֵל. וְאֵינוֹ יְהוּדִי הַנּוֹסֵעַ לְאֵיזֶה מָקוֹם וְיִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לוֹ אִגֶּרֶת שֶׁיִּשָּׂאֶהָ שָׁמָּה. וְיִשָּׂאֶהָ גַּם בְּשַׁבָּת, צָרִיךְ הַיִּשְׂרָאֵל לָתֵת לוֹ אֵיזֶה שָׂכָר, כְּדֵי שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי יַעֲשֶׂה בִּשְׁבִיל שְׂכָרוֹ וְלֹא בְּחִנָּם.

הַשָּׂכָר יִהֵא קָצוּב לְכָל הַמְּלָאכָה, וְלֹא יְהֵא הָאֵינוֹ יְהוּדִי שְׂכִיר יוֹם (רמג רנב).

אָסוּר לְקַבֵּעַ לְהָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה הַמְּלָאכָה בְּשַׁבָּת. וַאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ קוֹבֵעַ לוֹ בְּפֵרוּשׁ שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהוּא קוֹבֵעַ לוֹ זְמַן שֶׁיִּגָּמֵר הַמְּלָאכָה סָמוּךְ לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וְיָדוּעַ כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּגָּמֵר אֶת הַמְּלָאכָה עַד יוֹם זֶה, אִם לֹא יַעֲשֶׂה גַּם בְּשַׁבָּת, גַּם כֵּן אָסוּר. וְכֵן אִם שׁוֹלֵחַ בְּיָדוֹ אִגֶּרֶת וְאוֹמֵר לוֹ, רְאֵה שֶׁתְּבִיאֶהוּ שָׁמָּה בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וְיָדוּעַ כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ שָׁמָּה אֶלָּא אִם כֵּן יֵלֵךְ גַּם בְּשַׁבָּת, גַּם כֵּן אָסוּר. וְכֵן אִם יוֹם הַשּׁוּק הוּא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, אָסוּר לָתֵת לַנָּכְרִי מָעוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁיִּקְנֶה לוֹ אֵיזֶה דָּבָר שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא לִקְנוֹתוֹ כִּי אִם בְּשַׁבָּת. וְכֵן אָסוּר לִתֵּן לוֹ אֵיזֶה דָּבָר לִמְכֹּרוֹ בְּעִנְיָן זֶה. וְאוּלָם אֹפֶן זֶה שֶׁאֵינוֹ קוֹבֵעַ לוֹ בְּפֵרוּשׁ שֶׁיַּעֲשֶׂה בַּשַּׁבָּת, אֵינוֹ אָסוּר, אֶלָּא בַּנּוֹתֵן לוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֲבָל קוֹדֶם לָכֵן, מֻתָּר לָתֵת לוֹ הַחֵפֶץ לַעֲשׂוֹת אוֹ מָעוֹת לִקְנוֹת, וְטוֹב שֶׁלֹּא לָדוּר כְּלָל בְּעִיר שֶׁיּוֹם הַשּׁוּק הוּא בְּשַׁבָּת, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יֵחָטֵא. וְאִם הַשּׁוּק אֵינוֹ בִּשְׁכוּנַת הַיְהוּדִים, אֵין לָחֹשׁ.

הַמְּלָאכָה לֹא תֵהֵא בִּמְחֻבָּר לְקַרְקַע, כְּגוֹן בִּנְיָן אוֹ עֲבוֹדַת הַשָּׂדֶה. אֲבָל עֲבוֹדַת הַבִּנְיָן, אָסוּר שֶׁיַּעֲשֶׂה אֵינוֹ יְהוּדִי בַּשַּׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל קָצַץ עִמּוֹ כָּל שְׂכַר הַבִּנְיָן לְגַמְרֵי. וּבִשְׁעַת דְּחָק גָּדוֹל יַעֲשֶׂה שְׁאֵלַת חָכָם. וַאֲפִלּוּ לְסַתֵּת אֲבָנִים אוֹלְתַּקֵּן קוֹרוֹת לְצֹרֶךְ בִּנְיָן, אִם יָדוּעַ שֶׁהֵמָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַנָּכְרִי עוֹשֶׂה בָּרְחוֹב בִּמְקוֹם פַּרְהֶסְיָא, אָסוּר שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת. וְכֵן עֲבוֹדַת הַשָּׂדֶה, כְּגוֹן לַחֲרוֹשׁ וְלִקְצוֹר וְכַדּוֹמֶה, אֲפִלּוּ אִם שָׂכַר אֶת הָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּל הַמְּלָאכָה בְּעַד סְכוּם יָדוּעַ וְאֵינוֹ שְׂכִיר יוֹם, אָסוּר. אֲבָל אִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי נוֹטֵל חֵלֶק מִן הַתְּבוּאָה, וְהַמִּנְהָג הוּא כֵּן בְּאוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת, שֶׁהָעוֹבֵד אֶת הָאֲדָמָה נוֹטֵל חֵלֶק בַּתְּבוּאָה, מֻתָּר. וְאִם הַשָּׂדֶה הוּא בְּמָקוֹם רָחוֹק שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל דָּר בְּתוֹךְ תְּחוּם שַׁבָּת מִמֶּנּוּ, מֻתָּר גַּם בִּשְׂכִירוּת בִּסְכוּם יָדוּעַ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֵהֵא הָאֵינוֹ יְהוּדִי שְׂכִיר יוֹם.

אִם בָּנוּ גוֹיִם לְיִשְׂרָאֵל בַּיִת בְּשַׁבָּת בְּאִסּוּר, נָכוֹן לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בּוֹ (וְיֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה חִלּוּקֵי דִינִים).

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׂדֶה אוֹ רֵיחַיִם, מֻתָּר לְהַשְׁכִּירָן לְאֵינוֹ יְהוּדִי, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יְהוּדִי עוֹשֶׂה בָּהֶם מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת. אֲבָל מֻרְחָץ אָסוּר לְהַשְׁכִּיר לוֹ. וְאִם הַמֻּרְחָץ אֵינוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בִּשְׁכִירוּת מֵאֵינוֹ יְהוּדִי, יַעֲשֶׂה שְׁאֵלַת חָכָם אֵיךְ יִנָּהֵג בּוֹ. וְכֵן מִי שֶׁהוּא מַחְזִיק מֶכֶס פֶּנְדָּק (וויירטסהויז), מִלְבָנָה (ציגעל הוטע) בֵּית יְצִיקָה לִזְכוּכִית (גלאז הוטטע) וְכַדּוֹמֶה, צָרִיךְ שְׁאֵלַת חָכָם אֵיךְ יִנָּהֵג בָּהֶם (רמ"ג רמ"ד).

בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר לְהַנִּיחַ לְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה מְלָאכָה בְּשׁוּם אֹפֶן. וַאֲפִלּוּ מְשָׂרֵת אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ צְרִיכִין לִמְחוֹת בּוֹ (רנב שה).

אָמַן אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁעָשָׂה מַלְבּוּשׁ בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, וְהֵבִיאוּ לוֹ בַּשַּׁבָּת, מֻתָּר לְלָבְשׁוֹ. וְאִם יָדוּעַ שֶׁגְּמָרוֹ בְּשַׁבָּת, אֵין לְלָבְשׁוֹ כִּי אִם לְצֹרֶךְ גָּדוֹל. אֲבָל אָסוּר לְקַח כֵּלִים וּמַלְבּוּשִׁים מִבֵּית הָאָמָן, אֲפִלּוּ מֵאָמָן יִשְׂרָאֵל בַּשַּׁבָּת וְיוֹם טוֹב. וְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁאֵינוֹ אָמָן, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲנוּת שֶׁמּוֹכֵר מִנְעָלִים וְכַדּוֹמֶה, מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל הַמַּכִּירוֹ לְקַח מִמֶּנּוּ בַּשַּׁבָּת וּלְנָעֲלָם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְקַצֵּץ עִמּוֹ דְּמֵי הַמֶּקַח, וְגַם לֹא יִהְיוּ דְּבָרִים שֶׁהוּבְאוּ מִחוּץ לַתְּחוּם (רנ"ב).

כֵּלִים שֶׁעוֹשִׂין בָּהֶם מְלָאכָה, כְּגוֹן מַחֲרֵשָׁה וְכַיּוֹצֵא בָּהּ, אָסוּר לְהַשְׁכִּיר לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין אָנוּ מְצַוִּים עַל שְׁבִיתַת כֵּלִים, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהוּא נוֹטֵל שָׂכָר וְהִשְׁכִּירוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִחֲזֵי כְּאִלּוּ הָאֵינוֹ יְהוּדִי הוּא שְׁלוּחוֹ. וּבְיוֹם ה' מֻתָּר לוֹ לְהַשְׁכִּירוֹ. וּלְהַשְׁאִיל לוֹ, מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וַאֲפִלּוּ כֵּלִים שֶׁעוֹשִׂין בָּהֶם מְלָאכָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּקְחֵם הָאֵינוֹ יְהוּדִי מִבֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל קֹדֶם הַכְנָסַת שַׁבָּת. אֲפִלּוּ אִם מַתְנֶה עִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁהוּא יַשְׁאִיל לוֹ עֲבוּר זֹאת כֵּלָיו בְּפַעַם אַחֶרֶת, מֻתָּר, וְלֹא אָמְרִינָן בְּכִי הַאי גַּוְנָא דַּהֲוֵי כִּשְׁכִירוּת. וְכֵן לְהַשְׁכִּיר לוֹ כֵּלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶם מְלָאכָה, מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּשֶׁאֵינוֹ יְהוּדִי מוֹצִיאָם קֹדֶם שַׁבָּת (רמ"ו).

הָא דְּמֻתָּר לְהַשְׁכִּיר כֵּלִים לְאֵינוֹ יְהוּדִי בָּאֻפָנִים הַנִּזְכָּרִים, דַּוְקָא כְּשֶׁאֵינוֹ נוֹטֵל שְׂכַר שַׁבָּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא בְּהַבְלָעָה תּוֹךְ שְׁאָר יָמִים, כְּגוֹן שֶׁמַּשְׁכִּיר לְחֹדֶשׁ אוֹ לְשָׁבוּעַ, וְאוֹמֵר לוֹ: בְּעַד כָּל שָׁבוּעַ אוֹ בְּעַד כָּל חֹדֶשׁ תִּתֵּן לִי כָּךְ וְכָךְ, אוֹ אֲפִלּוּ בְּעַד כָּל ב' יָמִים אוֹ כָּל ג' יָמִים. אֲבָל שְׂכַר שַׁבָּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אָסוּר לְטוֹל. אֲפִלּוּ הִשְׁכִּיר לוֹ לְשָׁנָה וְחוֹשְׁבִים יָמִים נִפְרָדִים, שֶׁאוֹמֵר: אֲנִי מַשְׁכִּיר לְךָ לְשָׁנָה אוֹ לְחֹדֶשׁ, וּבְעַד כָּל יוֹם וָיוֹם תִּתֵּן לִי כָּךְ וְכָךְ, אַף עַל פִּי שֶׁאַחַר כָּךְ מְשַׁלֵּם הָאֵינוֹ יְהוּדִי בְּעַד כָּל הַיָּמִים בְּבַת אַחַת, אָסוּר לְטוֹל שָׂכָר הַמַּגִּיעַ לַשַּׁבָּתוֹת, כֵּיוָן שֶׁמְּחַשְּׁבִין יָמִים נִפְרָדִים. וְאָסוּר לִטֹּל שְׂכַר שַׁבָּת שֶׁלֹּא בְּהַבְלָעָה, אֲפִלּוּ בְּעַד כֵּלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן מְלָאכָה, וַאֲפִלּוּ בְּעַד חֶדֶר לָדוּר בּוֹ (רמו מו). וְאִסּוּר שְׂכַר שַׁבָּת הוּא בֵּין מֵאֵינוֹ יְהוּדִי בֵּין מִיִּשְׂרָאֵל.